

Activiteitenplan

initiatief Uitvoeringsagenda Faro

Dit model voor een activiteitenplan hoort bij de Subsidieregeling Uitvoeringsagenda Faro. Uw activiteitenplan met bijhorende begroting dienen ter beoordeling van uw initiatief. Hiertoe plaatst u enerzijds uw activiteitenplan op <https://faro.cultureelerfgoed.nl> (het Faro platform). Deelnemers van het platform kunnen op deze manier een reactie geven op uw initiatief. Anderzijds legt u zowel het(zelfde) activiteitenplan als ook de begroting voor door dit toe te sturen aan faro@cultureelerfgoed.nl. Op het Faro platform vindt u meer informatie over de procedure en criteria.

Onderstaande gegevens worden ingevuld door de organisatie/persoon die uiteindelijk ook de formele subsidieaanvraag zal indienen en tevens de subsidie op diens rekening ontvangt.

Naam organisatie: Nederlandse Kastelenstichting

Contactpersoon:

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Naam initiatief:

'Een gedeeld verleden van de buitenplaats'

Totale kosten:

37.342

Gevraagde subsidiebijdrage:

25.000

Bedrag cofinanciering door derden:

5.000

Bedrag eigen bijdrage:

7342

Inzet vrijwilligers in uren:

192

Activiteitenplan

1. Met welke vorm(en) van cultureel erfgoed heeft uw initiatief van doen?

(u kunt meerdere vakjes aankruisen)

- ☒ Integrale benadering van cultureel erfgoed
- ☐ Archeologie
- ☒ Gebouwd en aangelegd (groen) erfgoed
- ☒ Cultuurlandschap
- ☒ Roerend erfgoed
- ☐ Mobiel erfgoed
- ☒ Immaterieel erfgoed (in relatie tot oral history)
- ☒ Oral History
- ☒ Archieven
- ☐ Digital born erfgoed
- ☐ Andere vorm, te weten Klik of tik om tekst in te voeren.

2. Geef een korte omschrijving (maximaal 400 woorden) van het initiatief, waarin u beknopt de aanleiding, de hoofdactiviteit en het doel formuleert.

***In deze tekst wordt voor de leesbaarheid 'buitenplaatsen' genoemd. Echter, dit kunnen ook kastelen zijn die een middeleeuwse oorsprong kennen, maar zich later meer ontwikkeld hebben tot buitenplaats. Ook landgoederen (bijv. buitenplaatsen waarvan het huis is verdwenen, zoals Park Rusthoff in Sassenheim) worden hieronder begrepen.**

Aanleiding: Nederland kende in de zeventiende en achttiende eeuw vele honderden buitenplaatsen, verspreid over het land. Gebouwd voor welgestelde regenten en kooplieden dienden de buitenplaatsen als plekken om 's zomers de stad te ontvluchten en vaak ook om macht en rijkdom te etaleren. De NKS beoogt met dit onderzoeksproces informatie te verzamelen over de relatie tussen het koloniale en slavernijverleden en buitenplaatsen. Dit proces maakt onderdeel uit van een breder meerjarig, inclusief en participatief onderzoek.

Hedendaagse vragen over een gevoelig verleden

Tot voor kort omvatte het onderzoek naar deze buitens veelal de architectuur, de collecties en de geschiedenis van de bewoners, terwijl de relatie met slavernij aan de blik onttrokken bleef. Anno nu zijn steeds meer mensen, waaronder vrijwilligers en bezoekers van de opengestelde buitenplaatsen, ook op zoek naar duiding van die beladen kant van verleden, waarbij perspectieven zoals die van nazaten van tot slaaf gemaakten een plek zouden moeten krijgen. Er rijzen vragen over onder meer de financiële relatie tussen buitenplaatsen en de handel in en arbeid van tot slaaf gemaakten, over de herkomst van objecten en over verbeeldingen op schilderijen, zoals van zwarte bedienden.

Noodzaak inhoudelijke en participatieve dialoog De NKS wil met dit initiatief een brede inhoudelijke en participatieve dialoog stimuleren en faciliteren. Zowel met bezoekers en vrijwilligers die actief zijn op buitenplaatsen, als met nazaten van eigenaren en met nazaten van bij kolonialisme betrokkenen en tot slaaf gemaakten. Hiertoe organiseren wij vier dialoogbijeenkomsten met buitenplaatsen of musea die een relatie hebben met slavernij. De thema's van de bijeenkomsten zijn toegespitst op het tot stand brengen van een inclusieve en participatieve dialoog over zowel de Transatlantische handel (vnl. Suriname) als het toenmalige Nederlands-Indië. Hiertoe komen steeds de volgende onderwerpen aan de orde:

- de taal waarin men spreekt over het koloniale verleden
- gesprekken tussen eigenaren/beheerders en nazaten
- duiding van historische contexten (feiten en herinneringen)
- hedendaagse doorwerking
- de vorm van presenteren van de koloniale geschiedenis op buitenplaatsen

Wij beogen met dit project een bijdrage te leveren aan het toegankelijk maken van dit specifieke erfgoed voor bredere groepen op een voor alle betrokkenen betekenisvolle wijze, en zodoende een historische laag toe te voegen aan het bestaande verhaal over buitenplaatsen. De output uit de dialoogbijeenkomsten wordt

meegenomen als input in handvatten voor kastelen, buitenplaatsen en landgoederen, overheden, etc. om onderzoek naar de eigen collectie te stimuleren en geëngageerde publiekspresentaties vorm te geven.

3. Omschrijf wat het beoogde eindresultaat is.

Samen met ons 'Faro-netwerk' zetten we ons als NKS in om het gesprek tussen nazaten, eigenaren en erfgoedinstellingen in gang te zetten, elkaars kennis te benutten, de koloniale geschiedenis in relatie tot de buitenplaats te verkennen, wederzijdse gevoeligheden te bespreken en de route naar een nieuwe, aanvullende manier van het vertellen van een completer verhaal van de buitenplaats in kaart te brengen.

4. Neem hieronder puntsgewijs op welke deelactiviteiten of processtappen worden uitgevoerd. Ga daarbij uit van maximaal 8 activiteiten/processtappen. Omschrijf per activiteit/processtap:

- de aard, omvang, duur en wijze van uitvoering van de activiteit;
- de doelstelling, resultaten of producten.

Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.

Zie bijlage

5. Planning: geef aan hoe de deelactiviteiten/processtappen in de tijd worden uitgevoerd.

Indien gewenst kunt u dit ook als aparte bijlage bijvoegen.

Dit onderzoeksproces (organisatie, uitwerking en analyse van vier dialoogbijeenkomsten en het schrijven van het verslag) wordt geheel in 2026 uitgevoerd.

In de Uitvoeringsagenda Faro – deel I is door het erfgoedveld opgetekend wat de betekenis is van het Verdrag van Faro voor de Nederlandse erfgoedzorg en hoe het daar invulling aan wil geven. Om in aanmerking te komen voor een financiële bijdrage moet uw initiatief bijdragen aan de implementatie van het Verdrag van Faro in het functioneren van de Nederlandse erfgoedzorg. De mate waarin uw initiatief hieraan voldoet wordt meegenomen in de beoordeling. Daarover gaan de volgende vijf vragen.

6. Aan welke Faro-kernwaarde(n) zoals opgenomen in de Faro Uitvoeringsagenda – deel I voldoet het initiatief?

- ☒ Participatie in de volle breedte
- ☒ Open houding voor andere erfgoedopvattingen
- ☒ Erfgoed midden in de samenleving

7. Omschrijf op welke wijze het initiatief voldoet aan de geselecteerde Faro-kernwaarde(n).

De geschiedschrijving over kastelen en buitenplaatsen heeft zich tot op heden geconcentreerd op het verhaal van de eigenaar van een plantage, van kooplieden in koloniale goederen en van handelaren in slaven en is veelal door witte wetenschappers en auteurs opgetekend. Ook is de koloniale geschiedenis van dit erfgoed nog slechts mondjesmaat onderzocht. Juist de integratie van het perspectief van diegenen die huns ondanks een rol hebben gespeeld aan de andere kant van het palet – zoals de plantagearbeiders, huis- en vrijgekochte slaven - completeren het verhaal. Door intensief samen te werken met nazaten van tot slaaf gemaakten en plantagearbeiders, met experts op het gebied van de koloniale geschiedenis, eigenaren, conservatoren, vrijwilligers en museumbezoekers, willen wij een bijdrage leveren aan het vertellen van een completer, inclusiever verhaal. Daarbij stellen wij ons voor dat de verkregen informatie kan bijdragen aan het vergroten van kennis van deze materie bij groepen die tot op heden minder betrokken zijn bij het erfgoed van de aristocratie. Door deze relatief nieuwe groepen binnen de wereld van kastelen en buitenplaatsen te betrekken, wordt het erfgoed sterker verankerd in de samenleving. Door het organiseren van de verschillende dialoogbijeenkomsten verwacht de NKS ertoe bij te dragen dat de geschiedenis van buitenplaatsen in relatie tot de koloniale en slavernijgeschiedenis, ondanks de vele pijnlijke aspecten, een gedeelde geschiedenis wordt; door elkaars verhaal beter te kennen en door elkaars perspectieven te leren zien.

8. Aan welke thema's en de daarbij door het erfgoedveld geformuleerde doelen (inzet) in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I draagt uw initiatief substantieel bij? Er zijn in principe meerdere thema's mogelijk. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

- ☒ Erfgoed als hulpbron en partner in het sociale domein
- ☒ Democratische vernieuwing
- ☒ Dynamische leefomgeving
- ☒ Waarderen van erfgoed
- ☒ Meerstemmigheid
- ☒ Oral History
- ☐ Digitaal erfgoed
- ☒ Archieven
- ☐ Archeologie
- ☒ Caribisch Nederland
- ☒ Internationaal
- ☒ Erfgoedbewustzijn en educatie
- ☒ Ondersteuning erfgoedparticipatie
- ☒ Opleidingen
- ☒ Werkwijzen en wegwijzen
- ☐ Financiering erfgoedinitiatieven

Geef (indien meerdere thema's aangekruist) aan wat naar uw mening het hoofdthema van uw initiatief is. Bij de beoordeling wordt vooral naar dit thema gekeken.

Meerstemmigheid

9. Omschrijf voor het hoofdthema (en - indien relevant - maximaal 2 andere thema's) hoe uw initiatief aansluit bij de in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I omschreven doelen en vraagstukken. Raadpleeg voor de beantwoording van deze vraag de uitwerking van de thema's in de Uitvoeringsagenda Faro – deel I.

Dit initiatief sluit aan bij de aspecten die in de Uitvoeringsagenda als *gamechangers* worden bestempeld.

1. **Waarderen erfgoed:** onze inzet is het meerstemmig / multiperspectivisch inzichtelijk maken van de koloniale geschiedenis van buitenplaatsen. De verkregen kennis is te beschouwen als een startpunt voor verder inclusief en participatief onderzoek.

2. **Meerstemmigheid:** het debat over dekolonisatie is een belangrijke trigger om ingesleten patronen en onbewuste dogma's aan de orde te stellen. Het is ons doel om de traditionele geschiedschrijving, die primair gebaseerd is op wetenschappelijke bronnen, egodocumenten etc., te verbreden en aan te vullen met inclusiever verworven bronnenmateriaal. Hiervoor wordt in de dialoogbijeenkomsten input 'opgehaald'. Gesprekken met nazaten zullen vooral gericht zijn op het achterhalen van de betekenis en gevolgen van het koloniale verleden en hoe dit het beste in publiekspresentaties vorm te geven. Ook de generaties Indische Nederlanders en Surinamers die na de dekolonisatie in grote aantallen naar Nederland kwamen, wil de NKS met dit project een stem geven; deze 'stille' groep is weinig gehoord in het brede perspectief van het koloniaal verleden op buitenplaatsen.

3. **Oral History:** archiefstukken refereren veelal aan de koloniale machthebbers of zijn door henzelf geschreven. Immers, zij voerden administraties van plantages, van scheepsladingen, van de slavenhandel, konden brieven schrijven en verzenden, etc. Door overgeleverde (levens)verhalen van de (nazaten van) tot slaaf gemaakten op te tekenen, kan een tot op heden weinig toegepaste manier van geschiedschrijving in het onderzoek naar buitenplaatsen nieuwe perspectieven bieden. De doelstelling is het gesprek op gang te brengen en inzicht te verkrijgen in wat erfgoed en met name de doorwerking van het koloniale verleden binnen de kastelenwereld voor nazaten betekent en hoe we dat een onderdeel kunnen maken van een 'nieuw' en meer inclusief verhaal.

10. Omschrijf beknopt (maximaal 400 woorden) op welke wijze het initiatief een structurele verandering teweeg kan brengen ten opzichte van het huidige functioneren van de erfgoedzorg. *Denk bijvoorbeeld aan bewustwording van een veranderopgave, systeemaanpassing, schaalsprong, nieuwe coalities, verdieping op een thema, instrumentatie van een thema met werkwijzen of methodieken, of de verkenning van nieuwe mogelijkheden binnen een thema.*

Dat sinds de vroegmoderne tijd adel en rijke burgerij bijzondere huizen lieten bouwen, er parken en tuinen bij aanlegden, regelmatig gasten ontvingen, met elkaar op jacht gingen, portretten van familieleden aan de wand hingen en hun verzamelde kostbaarheden toonden, zal bij velen bekend zijn. Echter, steeds meer bezoekers willen meer weten over de bredere verbanden tussen buitenplaatsen, koloniaal geld en slavernij. Met dialoogbijeenkomsten beoogt de NKS naast eigenaren, beheerders, erfgoedprofessionals en overheden, vooral ook nazaten te horen over voor hen belangrijke aspecten van onderzoek naar de koloniale geschiedenis op buitenplaatsen en de presentatie hiervan aan bezoekers. Het onderzoeksproces opent zodoende nieuwe wegen door te laten zien hoe verschillende gemarginaliseerde gemeenschappen, waaronder die van Afrikaans-Caribische en Indische afkomst, buitenplaatsen waarnemen. Het onderzoekt ook de manieren waarop degenen die verantwoordelijk zijn voor deze plekken in de nabije toekomst het onderwerp slavernij kunnen oppakken en presenteren aan het publiek. Zodoende passen de termen 'bewustwording van een veranderopgave', 'schaalsprong', 'nieuwe coalities', 'verdieping op een thema' en 'verkenning van nieuwe mogelijkheden binnen een thema' op ons onderzoeksproces.

Bij de beoordeling van uw initiatief wordt ook gekeken naar de aansluiting van uw initiatief bij de ambities van anderen en bij vraagstukken in de samenleving en de inzet van vrijwilligers. Daarover gaan de volgende drie vragen.

11. Omschrijf of, en zo ja op welke wijze het initiatief bijdraagt aan actuele (beleids)ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken.

Te denken valt aan uitsluiting, dekolonisering en grote transities in de leefomgeving.

Door een open dialoog te voeren en kennis te verzamelen over de verschillende perspectieven op de koloniale geschiedenis van buitenplaatsen, wil de NKS bijdragen aan kennis van en wederzijds begrip voor de vele kanten van deze geschiedenis. Daarbij worden postkoloniale effecten die doorwerken in het heden (zoals uitsluiting en discriminatie) nadrukkelijk als onderwerp opgenomen in de dialoogbijeenkomsten.

12. Omschrijf de projectorganisatie en rolverdeling en geef aan of en zo ja op welke wijze er bij de uitvoering van het initiatief sprake is van samenwerking met of betrokkenheid van andere belanghebbenden.

Het onderzoeksproces zal worden gecoördineerd vanuit de NKS, en beoogt daarnaast een intensieve samenwerking met enerzijds eigenaren/beherende organisaties (zoals Geldersch Landschap & Kasteelen, Erfgoedhuis Zuid-Holland, Utrechts Landschap, musea als Bronbeek, Geelvinck, kasteelmusea als kasteel Amerongen, kasteel Duivenvoorde, Huis Doorn, etc.) en anderzijds (ervarings)deskundigen en belangenbehartigers als Stichting Indisch Erfgoed, St. Eustatius Afrikan Burial Ground Alliance, geëngageerd kunstenaar Max Cremer, Wereldmuseum, etc.

13. Omschrijf in welke mate en op welke wijze vrijwilligers worden ingezet voor de uitvoering van het initiatief.

Vrijwilligers zijn nadrukkelijk onderdeel van de dialoogbijeenkomsten, zowel in de voorbereiding, uitwerking als analyse van de dialoogbijeenkomsten. Immers, rondleiders en gidsen op buitenplaatsen zijn degenen die deze geschiedenis aan het publiek presenteren en er vragen over krijgen. Ook vrijwilligers in archieven en historische kringen worden nadrukkelijk uitgenodigd om hun expertise te delen.

Plan voor kennisontwikkeling en kennisdeling en de daarbij beoogde doelgroep(en)

14. De resultaten, inzichten en ervaringen die voortkomen uit uw initiatief moeten ten goede kunnen komen aan het hele erfgoedveld. De manier waarop u hier invulling aan geeft wordt meegewogen in de beoordeling.

Omschrijf hoe u de resultaten, ervaringen en bevindingen van uw initiatief actief deelt met het Faro-netwerk en andere relevante doelgroepen.

Werk een plan uit voor kennisontwikkeling en -deling, inclusief de beoogde doelgroep(en) en omschrijf daarin hoe de resultaten van het initiatief worden gedeeld.

Denk ook aan type communicatiemiddelen, frequentie etc. De kosten hiervoor kunt u opvoeren in uw begroting.

De output van de dialoogbijeenkomsten wordt vastgelegd in een verslag dat beschikbaar is voor alle belanghebbenden en geïnteresseerden. Zodoende kan dit als leidraad dienen voor onderzoek van afzonderlijke kastelen en buitenplaatsen en de wijze waarop zij de verworven kennis presenteren aan het publiek. De Faro-contacten, het breder opgebouwde netwerk en de resultaten van het proces worden meegenomen naar het vervolgtraject: een landelijk, inventariserend en wetenschappelijk project gericht op onderzoek van de reikwijdte en omvang van het slavernijverleden op buitenplaatsen.

Begroting

15. De gevraagde financiële bijdrage moet in verhouding staan tot de verwachte impact van het initiatief. Behalve een projectplan dient u ook een begroting toe te voegen (separate bijlage).

Omschrijf hieronder op welke wijze u de mogelijkheden van cofinanciering (eigen bijdrage en bijdragen derden) heeft onderzocht en wat daarvan de uitkomst is geweest.

Zoals hierboven genoemd is de NKS voornemens om naast de dialoogbijeenkomsten een breder onderzoek te initiëren om de omvang van in de koloniën verdiend geld, dat is aangewend om buitenplaatsen te bouwen, verbouwen en in te richten (denk aan collecties, tuinen en parken) te verkennen. Hiervoor worden andere fondsen benaderd. Specifiek voor deze aanvraag stellen wij uren van NKS-medewerkers beschikbaar (zie begroting), maar zijn ook uren toegezegd door samenwerkingspartners zoals GLK, Erfgoedhuis Zuid-Holland, verschillende buitenplaatsen en musea. De omvang hiervan kan worden vastgesteld bij de concrete organisatie van de bijeenkomsten. In de voorliggende aanvraag zijn alleen kosten voor de inhuur van externe deskundigen voor de invulling van de dialoogbijeenkomsten in het programma begroot. Vrijwilligers, zoals rondleiders en gidsen, worden nadrukkelijk uitgenodigd om te participeren. Deze uren vrijwilligers staan in de begroting.

*Overigens heeft de NKS geen kastelen of buitenplaatsen in eigendom of in beheer. Zodoende zijn wij genooddaakt om een vergoeding voor de kosten van bezoek op te nemen in de begroting.

Ingevuld door: [REDACTED]

Datum: 5 september 2025